

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо забезпечення права на захист житла) (реєстр. № 1720 від 13 січня 2015 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 12 травня 2016 року (протокол №47) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо забезпечення права на захист житла) (реєстр. № 1720 від 13 січня 2015 року) (далі – Законопроект), поданий народним депутатом України Ємцем Л.О.

Згідно із пояснювальною запискою метою Законопроекту є посилення права на захист особою свого житла чи іншого приміщення від протиправних посягань шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України.

Так, проектом акта пропонується розширити передбачене кримінальним законом поняття необхідної оборони, як обставини, що виключає злочинність діяння, врахувавши конституційне право особи на недоторканість житла, шляхом встановлення права особи використовувати зброю або будь-які інші засоби чи предмети при захисті свого житла та інших приміщень не тільки у випадку, коли порушник має намір проникнути до житла насильницьким способом, але й коли порушник вже проник у приміщення або якщо він проник у приміщення таємно.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України Комітет виходить з наступного.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції

України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Виключно законами України визначаються, зокрема, засади цивільно-правової відповідальності, діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Конституція України, закріплюючи невід'ємне право на життя кожної людини (частина перша статті 27) і гарантуючи це право від скасування (частина друга статті 22), закріплює водночас положення про те, що кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (частина третя статті 27). Положеннями частини п'ятої статті 55 Конституції України кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Відповідно до статті 30 Конституції України кожному гарантується недоторканість житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Згідно з частиною четвертою статті 41 Конституції України встановлено, що право приватної власності є непорушним.

Статтею 36 Кримінального кодексу України передбачено право особи на необхідну оборону, у тому числі, шляхом застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

Разом з тим, закріплене в Конституції України (частина третя статті 27, частина п'ята статті 55) та КК України (стаття 36) право кожної людини на необхідну оборону від суспільно небезпечних посягань має певні юридичні межі та обов'язкові підстави, які передбачають: вчинення особою суспільно небезпечного діяння (протиправного насильницького вторгнення в житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому хто посягає), а також наявність необхідності його негайного відвернення або припинення.

Уточнення щодо відповідних дій по необхідній обороні із прив'язкою до захисту особою виключно свого житла чи іншого приміщення, беззаперечно на практиці призведе до звуження, фактично позбавлення, такого права на необхідну оборону інших осіб, їхнього беззастережного права захищати житло чи інше приміщення від протиправного насильницького вторгнення.

Не відповідає вимогам правової визначеності як складового принципу верховенства права також пропозиція авторів відмовитися від поняття «насильницького» вторгнення, оскільки у такому випадку виникатиме реальна загроза протиправних дій щодо осіб, які випадково, і цілком правомірно опинилися на чужій території (приміщенні чи житлі), і жодним

чином не бажають та не мають наміру застосовувати насильство стосовно особи господаря.

Доповнення відповідним словосполученням «або прилеглої до них території, що їй належить» створить умови до невиправданого заподіяння шкоди особі (особам), що помилково потрапила на таку територію та не знала, що ця територія є прилеглою до житла, іншого приміщення, або ж не мала на меті вторгнення.

Запропонована у Законопроекті редакція частини п'ятої статті 36 КК України є юридично некоректною, такою, що звужує обсяг існуючих прав та свобод, гарантованих Конституцією України, вносить двозначність (юридичну невизначеність) у розуміння норм кримінального законодавства та створюватиме, у випадку прийняття, дисбаланс усталеної судової практики та правових позицій судів, сформованої у справах про необхідну оборону.

У своїх висновках та пропозиціях до зазначеного Законопроекту Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Служба безпеки України та Генеральна прокуратура України висловлює низку зауважень та критично відноситься до запропонованих змін, вважаючи прийняття Законопроекту недоцільним.

Зважаючи на зазначене та з огляду на конституційно-правові принципи верховенства права, правової визначеності, недопущення звуження існуючих меж прав і свобод, необхідності забезпечення сталої судової практики та єдності правових позицій, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих проектом Закону змін до чинного законодавства не узгоджується з нормами Конституції України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо забезпечення права на захист житла) (реєстр. № 1720 від 13 січня 2015 року), поданий народним депутатом України Ємцем Л.О., суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ